

Állatjólét - 3

Az emberi fogyasztásra termelt
állatok problémája –
Legyen mindenki vegetáriánus?

A kezdetektől az ipari állattenyésztésig

- A haszonállatok háziasítása 7-9 ezer évvel ezelőtt kezdődött
- Juh, kecske, szarvasmarha, szamár, ló, disznó, szárnyasok ... nyúl
- Az első háziállatok terelhetőek voltak, majd az ember letelepedésével jöttek a nem terelhetőek, illetve kezdődött a egyre inkább helyhez kötött állattartás
- A XIX. (!) század második feléig azonban az állattartás-tenyésztés külterjesnek volt mondható
- Csak a II. világháború utáni időszakban teljesedett ki az ipari méretű állattermelés (v.ö. a mai értelemben vett jóléti társadalom kialakulásával + a városiasodással)

Miért jelent problémát a haszonállat tartás?

- **Eredeti környezet**

- Helyigény, mozgásigény
- Fajra jellemző környezeti igények
- Szociális igények
- Emberkerülés
- „Természetes bántalmazás”
- „Természetes” halál

- **Emberi környezet**

- Amit az ember biztosít
- Amit az ember biztosít
- Amit az ember megenged
- Ember közelsége
- Emberi bántalmazás
- Mészárszék

Az emberi táplálkozás átalakulása

- Az emberi fogazat, illetve emésztőrendszer mindenevő élőlényre utal
- A kőkori régészeti leletanyagban dominálnak a vadászat és halászat kellékei (a gyűjtögetéshez nem kell szerszám)
- A későbbi leletanyagban jelen vannak a növénytermesztés és állattenyésztés eszközei is
- Ahol megjelent a mezőgazdaság, ott a vadászat, majd a halászat is visszaszorult
- Az ókortól kezdődően egészen a XX. századig a húsfogyasztás visszaszorult – gazdasági okokból a szegényebb néprétegek számára kevésbé volt elérhető a hús
- A „jóléti társadalom” egyik legfőbb jellemzője **a korábban hiánycikknek számító javak** széles körben elérhetővé tétele
- Napjaink élelmiszerkínálatának talán legszembetűnőbb vonása a folyamatos, bőséges, változatos, és megfizethető húsellátás

Az emberi táplálkozási paradoxon

- Régen a **legtöbb** ember alultáplált volt
- Nem jutott elég hús (fehérje), valamint hiányt szenvedtünk értékes tápanyagokban
- Hatalmas igény alakult ki történelmi/társadalmi alapokon a „jó táplálék” iránt: hús, cukor, zsír
- Ma a Föld népességének mintegy ötöde súlyosan alultáplált
- Másik egyötöde túltáplált
- Háromötöde pedig helytelenül táplált: túl sok húst és cukrot és zsírt eszik, viszont nem fogyaszt elég rostot, vitamint és egyéb, értékes tápanyagot...

MICSODA SIKERSZTORI!!! TÁPLÁLÉKPIRAMIS A REKLÁMOKBAN...

Az intenzív termelés irányelvei

- Elsődleges szempont az „éhezés” leküzdése, vagyis az ellátás fokozása
- A legfontosabb cél: a megtermelt mennyiség növelése – INTENZÍV TERMELÉS (v.ö. Extenzív – Minőségi)
 - Természetesen nem volt eredendő cél a minőség feláldozása... ez csak következmény, legalábbis eredetileg
- A tudományos és technikai vívmányok remekül hasznosíthatók az intenzitás fokozására
 - Földművelési technikák (több takarmány)
 - Genetika (termelékenyebb fajták)
 - Orvostudomány, biológia (hatékonyabb gyógyszerek, vakcinák, tápok)
 - Technológia (hatékonyabb tartás és feldolgozás)

Csak közben mi lesz az állatokkal?

- Az intenzív termelés utáni hajsza idézte elő a legtöbb állatjóléti problémát
 - Az állatok természetes életmódja egyre inkább lehetetlenné válik
 - A tartás és leölés egyre embertelenebb lett
 - A tartás során alkalmazott tudományos és egyéb vívmányok sok esetben csak pótcselekvést jelentenek
- A tömegtermelés tagadhatatlan sikerei egyéb problémákat is előidéztek
 - Túl sok földterületet használunk takarmánytermelésre
 - A túl sok állati termék (és egyéb, túlfinomított élelmiszer) fogyasztása megbetegíti az embert

Milyen áron? Esettanulmányok

- Rőfike, a húsdisznó története
 - Születése után 4 hétig él az anyjával és testvéreivel
 - Elválasztás után nevelőketrecbe kerül sokadmagával, ahol kb. 20-22 kilós súly eléréséig zsúfolt körülmények között él
 - Ezután a „befejező” ketrecbe kerül, ahol semmi sincs... kasztrálás, faroklevágás
 - Vágósúly elérésekor bezsúfolják egy teherautóba, és étlen szomjan a vágóhídra viszik (1-2 nap utazás)
 - A vágóhídon a vérszagtól pánikba esik, ezért rúgásokkal, ütlegeléssel kell előreterelni
 - Elektromos sokkolóval (sokszor nem elég erős az áram), esetleg szén-dioxiddal ölik meg/kábítják el forrázás, kivéreztetés, feldarabolás előtt

Milyen áron? Esettanulmányok

- Riska, a tejelő tehén története
 - Születés után azonnal elválasztják anyjától (nincs fecstej)
 - Zsúfolt nevelőistállóba kerül, ahol „tápláló” gabonával etetik, hogy sok tejet adjon majd – emésztési és fejlődési problémák. Faroklevágás.
 - Folyamatos antibiotikum kezelés laktációs periódusok között – mégis gyakori a tőgygyulladás
 - Évente egyszer elletik, hogy szinte folyamatos legyen a tejleadás (**20x több**, mint normálisan)
 - Normálisan **20-25 évig élne**, ám a nagyüzemben **4 év** alatt kimerül, irány a vágóhíd!
 - Az utaztatás hosszú és koplalásos, ám a vágóhídon Riska legalább nem esik pánikba a vérszagtól
 - Általában sűrített levegős taglóval végzik ki – sokszor nem tökéletesen, így a futószalagon fellógatva sokszor élve vágják el a torkát, illetve kezdik el feldarabolni

Milyen áron? Esettanulmányok

- Kotkoda, a tojótyúk története
 - Kukorit egynapos korában elgázosítják, élve ledarálják, vagy megfojtják
 - Kotkoda agyonzsúfolt drótketrecbe kerül, ahol semmi sincs, még a szárnyát sem tudja kinyújtani. Esetenként erőltetett vedletés (víz 3 napra, élelem tíz napra elvonva)
 - Csőrét kurtítják, hogy ne kannibalizálja a többieket
 - Tojnia a rácsra kell, de azért minden alkalommal elvégzi a fajra jellemző fészkelő viselkedést
 - Két évig tartják életben, évente legalább 250 tojást kell raknia. Csontjai vészesen törékennyé válnak
 - Vágóhídra szállítása étlen-szomjan, agyonzsúfolt, forró teherautóban történik.
 - Rá nem vonatkoznak a humánus levágásra vonatkozó törvények. Élve lógatják fel a futószalagra, ahol egy automata nyakelvágo végez vele.

Milyen áron? Esettanulmányok

- Hústyúkok
 - Abnormális növekedési ütem
 - Soha nem tisztított karámok (beltéri)
 - Pánikba esett állatok egymást agyonnyomják
- Húsmarhák
 - Fél évig a legelőn lehetnek
 - Utána „steril” hízóházakba viszik őket
 - Szarvlevágás, kasztrálás, fülmetszés
- Borjúhús termelés
 - Apró ketrecek, mozgáslehetőség nélkül
 - Sem víz, sem rendes élelem – hanem vashiányos tejpótlék, hogy húruk szép világos legyen...

Öt érv a vegetáriánizmus mellett

- 1. A táplálék globális elosztásának igazságtalansága
 - 12-16 kg gabona – 1 kiló marhahús
 - 6-8 kg gabona – 1 kiló disznó
 - 3 kg gabona – egy kiló csirke
- 2. Környezetromboló állattenyésztés
- 3. Feminista megközelítés
 - Az állatnak halnia kell = férfisoviniszta hozzáállás
 - Sokkal több női vegetáriánus van
- 4. Morális megközelítés
 - Az állatok életének alanyi jogon értéke van
 - A húsevés szükségtelen
- 5. Egészséges táplálkozás
 - A húsevés egészségtelen
 - Létezik tökéletes „vega” étrend

Egy másik alternatíva – külterjes („tanyasi”) gazdálkodás

INTENZÍV

- **Kitűzött célok**
 - Belterjes
 - Mennyiségi
 - Étkezési minták súlykolása
- **Termelés**
 - Főleg állatokat
 - Nagyüzemekben
 - Kevés emberi és állati munka
 - Monokultúra
 - Szállítás messzire

EXTENZÍV

- **Kitűzött célok**
 - Külterjes
 - Minőségi
 - „demokratikus” választás a fogyasztói oldalon
- **Termelés**
 - Növény-orientált
 - Kisüzemekben
 - A hagyományos munkaerő megtartásával
 - Változatosság
 - Helyi ellátás előnyben

Egy másik alternatíva – külterjes („tanyasi”) gazdálkodás

- **Feldolgozás**
 - Készételek
 - Gyárilag főzött
 - Futószalag jellegű
- **Kulturális háttér**
 - „Hipermarketek”
 - Globalizált konyha
 - Gyorséttermek
 - „Fogyasztói társadalom”
 - A reklám mindenható
- **Feldolgozás**
 - Nyersanyagból főzve
 - Otthon elkészített
 - Képzett munkaerő
- **Kulturális háttér**
 - Kisebb piacok
 - Tájjellegű ételek
 - Hagyományos étterem, otthoni koszt
 - Igényes vásárlók
 - Értelmes emberek

Egy másik alternatíva – külterjes („tanyasi”) gazdálkodás

- **Táplálékminőség**
 - Értéktelen
 - Cukor és zsír
 - Egyénileg felelünk az egészségért
 - „*Nutrignomics*”
- **Gazdasági vonzat**
 - Nettó árat fizetünk
 - Olcsó
 - „Ipari” termékek
 - A megbízhatóság a feltüntetett összetevőkön alapul
- **Táplálékminőség**
 - Értékes tápanyagban gazdag
 - Változatos összetevők
 - Társadalmi politika
 - Általános minták
- **Gazdasági vonzat**
 - Bruttó ár (benne vannak a vonzatok)
 - Drága
 - „kézműves”
 - Termelő és vásárló kapcsolata a bizalomra épül